

Pobalinka 10+

pedagoško gradivo

avtor: Nešo Stojanović, Bor Pleteršek

kazalo

uvodna beseda.....	3
o filmu.....	3
filmografski podatki.....	3
sinopsis	4
analiza filma.....	4
o avtorici	7
izhodišča za pogovor ob filmu	8
drugačnost.....	8
spolna identiteta	9
prijateljstvo in ljubezen.....	10
čustva	11

Kolofon | Pobalinka • Gradivo za učitelje in starše Kinobalon • Idejna zasnova: Petra Slatinšek, Barbara Kelbl • Uredila: Barbara Kelbl • Analiza filma: Bor Pleteršek • Izhodišča za pogovor ob filmu: Nešo Stojanović • Jezikovni pregled: Mojca Hudolin • Gradivo o filmu in slikovno gradivo: Demiurg • Izdal v elektronski obliki: Javni zavod Kinodvor, 2011 • Kinodvor dovoljuje in spodbuja nadaljnjo uporabo gradiva v filmsko-vzgojne namene. Gradivo je oblikovano kot pomoč staršem ali strokovnim delavcem v vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Za vse druge uporabe nam pošljite pisno prošnjo na kinobalon@kinodvor.org.

uvodna beseda

V pedagoškem gradivu podrobneje predstavljamo film **Pobalinka**. Bor Pleteršek piše o izjemno rahločutnem in filmično svežem avtorskem pristopu, kar režiserko umešča v bogato tradicijo francoskih filmov, ki si kot temo ustvarjanja vzamejo otroštvo oziroma prehod v najstništvo. Nešo Stojanović pa ponuja izhodišča za pogovor ob ogledu filma. Film je sijajno izhodišče za pogovore z učenci 2. in 3. triade ter dijaki o drugačnosti, sprejemanju, spolnih identitetah, prijateljstvu, ljubezni ...

o filmu

filmografski podatki

slovenski naslov **Pobalinka** (izvirni naslov **Tomboy**)

država produkcije Francija

leto produkcije 2011

tehnični podatki 35 mm, barvni, 84 minut

jezik v francoščini s slovenskimi podnapisi

režija Céline Sciamma

scenarij Céline Sciamma

fotografija Crystel Fournier

glasba Para One

montaža Julien Lacheray

producent Bénédicte Couvreur

produkcija Hold Up Films & Productions

igrajo Zoé Héran (Laure/Mikaël), Malonn Lévana (Jeanne), Jeanne Disson (Lisa), Sophie Cattani (mama/mother), Mathieu Demy (oče/father), Yohan Ventre (Vince), Noah Ventre (Noah), Cheyenne Lainé (Cheyenne), Ryan Bonbeleri (Ryan)

distribucija Demiurg

festivali, nagrade (izbor)

Berlin 2011 (nagrada žirije Teddy), Cine-Jeune Saint-Quentin 2011 (nagrada ECFA), Zlin 2011 (nagrajen), Frameline San Francisco (nagrajen), Espoo Ciné 2011, Buster Copenhagen 2011

sinopsis

Desetletna Laure se z družino priseli v novo mesto in poskuša najti nove prijatelje. V kavbojkah, spodnji majici in s kratko pristriženo pričesko bi jo zlahka zamenjali za fanta. Ko spozna dekle s sosednjega bloka, Liso, se zgodi prav to. Lisa je prepričana, da je njena nova znanka deček in Laure postane Mikaël. Svojo novo vlogo skriva pred družino, ki sicer sprejema njeno bolj pobalinsko oblačenje in igro. Celo Laurini sestrici Jeanne postaja všeč, da jo njena starejša sestra lahko po deško brani v družbi. Poletje je in počitniški dnevi minevajo v igranju nogometa, kopanju ob reki in preganjanjih po bližnjih travnikih. Vez med Lauro/ Mikaëlom in njeno novo prijateljico Liso postaja vse tesnejša. Toda bliža se prvi šolski dan in v novem razredu Laure ne bo več mogla skrivati, da je dekle.

analiza filma

»O otroštvu se pogosto govori kot o obdobju nedolžnosti, sama pa menim, da je življenjsko obdobje polno senzualnosti in dvoumnih čustev.« (Céline Sciamma)

Francoska režiserka in scenaristka Céline Sciamma se je mednarodnemu filmskemu občinstvu predstavila s celovečernim prvencem **Water Lilies** (2007), v katerem je upodobila najstniški svet treh sinhronih plavalk. S **Pobalinko** (2011) ostaja zvesta nekaterim tematikam, ki so zaznamovale njen prvenec in utrjuje avtorsko vizijo, ki temelji na raziskovanju spolne identitete in spolnih vlog pri otrocih in mladostnikih.

Pobalinka iz naslova filma je Laure, enajstletna deklica, ki se z družino priseli v pariško predmestje. Laure ima kratko pričesko, nosi fantovska oblačila in se temu primerno tudi obnaša. Družina jo sprejema z ljubeznijo in razumevanjem, še posebej močno pa je navezana na svojega očeta, ki je zaradi dela pogosto zdoma. Ko spozna prikupno Liso, se ji predstavi kot Mikaël, in vlogo dečka je kmalu primorana igrati pred celo gručo vrstnikov in bodočih sošolcev, ki vroče poletne dni preživljajo na igrišču, travnikih, ob vodi. Zdi se, da ji je vloga pisana na kožo, saj blesti pri nogometu in ostalih »fantovskih« igratih; medtem pa obojestranska naklonjenost med njo in Liso postaja vse močnejša.

Večidel filma otroke spremljamo med radostno igro in svojevrstnimi inicijacijskimi »rituali«, v svetu torej, kjer se v odsotnosti družine in šole ravna po lastnih pravilih. Podrobno

opazovanje interakcij med njimi avtorici omogoča luciden vpogled v otroški svet na prehodu v puberteto, ko ločnice med spolnimi vlogami postajajo vedno bolj jasne in lahko vsak odklon od norme izzove posmeh ali še huje, nasilje. Vidni postanejo načini, na katere otroci sami sprejemajo in udejanjajo splošno sprejete (stereotipne) predstave o spolih, ki bodo botrovale njihovem razvoju in pogledom v bodočnosti; nenazadnje tudi Laure v celoti prevzame zapovedane vzorce fantovskega vedenja, da bi ugajala prijateljem in predvsem Lisi.

Navkljub temu pa Céline Sciamma zgodbo pripoveduje lahkotno in igrivo, pri čemer ohranja ves suspenz, ki ga zagotavlja Laurino krmiljenje med fantovsko in dekliško identiteto ter pričakovanje neizbežnega trenutka, ko se bo potrebno soočiti z resnico. Prelomni čas otroštva, v katerem »igra« počasi prehaja v »resničnost« in obratno, ji omogoči, da spregovori o resnih rečeh, a otroški svet hkrati naslika v živih barvah domišljije in nedolžnosti. V takšnih humornih trenutkih, se Laure in njena mlajša sestra, ki rade volje sprejme Laurino pretvezo, saj ji ugaja zaščita in ulična avtoriteta »starejšega brata«, zabavata in smejita, ko pred očetom in materjo opevata Mikaëla; ali pa Laure iz plastelina oblikuje pripomoček, da bi bila videti prepričljivejša v fantovskih kopalkah.

Usodni trenutek napoči, ko Laure stopi v bran svoji sestri in se zaplete v pretep z nekim dečkom. Po tem dogodku resnica privre na plano in Laurina skrbna mati hči prisili, da prijateljem prizna resnico. Reakcija je pričakovana: otroci jo zasmehujejo in »izobčijo« iz svoje družbe. Zadnji prizor v filmu, ko se Lisa in Laure druga drugi ponovno predstavita, pa je vseeno optimističen. Lisa ji je pripravljena odpustiti laž in jo sprejeti takšno, kakršna je, namigujoč na to, da bi morala že spočetka govoriti resnico, četudi bi to pomenilo, da jo bodo ostali toliko težje sprejeli medse.

Céline Sciamma je **Pobalinko** posnela v pičlih dvajsetih dneh, scenarij pa je spisala v zgolj treh tednih. Ubrala je nekonvencionalno pot za mlado filmsko avtorico, saj se je po uspešnem prvencu odločila posneti film z manjšim proračunom in ekipo, ki je vsega skupaj štela petnajst sodelavcev. **Pobalinko** je tako v celoti posnela z digitalno opremo. Filmsko dogajanje je večinoma omejeno na dve prizorišči: na stanovanje, v katerem Laure preživlja svoje poletje z očetom, nosečo materjo in navihano sestro, ter na zeleno okolico, ki pričara občutke (otroške) svobode in v kateri se bori za naklonjenost svojih sovrstnikov in svoje simpatije. Mnogo avtentičnosti in spontanosti film dolguje sijajni naturalistični igri mladih protagonistov, ki so se

na snemanju prvič soočili z (filmsko) igro, pa tudi avtoričini odločitvi, da marsikaj prepusti naključju in improvizaciji; večina otroških igralcev je denimo resničnih prijateljev igralko Zoé Heran, ki odigra vlogo Laure/Mikaëla.

Pobalinka ne poenostavlja psihologije svojih likov niti ne ponuja dokončnih odgovorov o vprašanih spolne identitete pri otrocih. Kakšna bo Laurina prihodnost, je v celoti prepuščeno gledalčevi interpretaciji, prav ta odprtost pa je eden izmed čarov pričujočega filma. Céline Sciamma namreč gradi na bogati tradiciji francoskega filma o otrocih in otroštvu ter jo združuje z bolj modernimi slogovnimi postopki. V njenem raziskovanju čustvenih odnosov med otroci na prehodu v mladost je v ospredju posameznica, ki se spopada z neskladjem med svojo resnično, porajajočo se identiteto in družbenimi pričakovanji, ki jo vodijo na pot laži in pretvare; s tem pa tudi jasno artikulira potrebo po strpnosti in sprejemanju drugačnosti in drugačnega v družbi.

o avtorici

Céline Sciamma (rojena leta 1978 v pariškem predmestju Pontoise) je na univerzi Nanterre v Parizu je doktorirala iz francoske književnosti, nato pa je na filmski šoli La fémis diplomirala še iz scenaristike. Je scenaristka, predavateljica in režiserka, na mednarodno filmsko sceno se je prebila že s prvencem **Naissance des pieuvres**, ki je premiero doživel v sekciji Posebni pogled na festivalu v Cannesu. **Pobalinka** je njen drugi film.

*»Vprašanje identitete je resnično vznemirljiva tema za fikcijo. Ustvarja zgodbe in dramo, ki se porajajo okoli laži, dvoličnih iger, dvojnih življenj, drugačnosti in drugega v tebi: gre za zelo močne pobudnike fikcije. Ko govorim o identiteti, bi se to lahko nanašalo tudi na **Avatarja** Jamesa Camerona. S tem se neposredno oddaljim od svojega osebnega zanimanja in se poistovetim z zgodbo in z junaki.«*

- Céline Sciamma

filmografija

2007 **Naissance des pieuvres (Water Lilies)**

2010 **Pauline** (kratki)

2011 **Tomboy (Tomboy/Pobalinka)**

izhodišča za pogovor ob filmu

drugačnost

Ljudje se med seboj razlikujemo, kar pomeni, da smo različni in drugačni. V položaj drugačnih glede na ostale nas lahko kaj hitro postavijo rasa, vera, kultura, vrednote, socialni status, spol, starost, teža, telesna višina, intelektualne sposobnosti in še bi lahko naštevali. Kot drugačne lahko doživljamo tudi tiste, ki imajo drugačen način čustvovanja, razmišljanja, življenja, vse tiste torej, ki v navadah in v obnašanju odstopajo od povprečja ali pa zgolj naših pričakovanj. Drugačnost, ki jo okolica zavrača, je ponavadi boleča. Tudi za otroke.

Film je sicer francoski, lahko pa bi se dogajal v katerikoli evropski državi. V Franciji živi veliko priseljencev, naturaliziranih Francozov, predvsem iz afriških držav. Laurina družba je pisana, v njej so tako belci kot črnci. Končno smo prišli tako daleč, da je drugačnost, ki se kaže kot drugačna barva kože ali prek prebivalcev drugih držav, ki živijo v Sloveniji, nekaj vsakdanjega.

Laure, ki se je z družino preselila v nov kraj, išče družbo vrstnikov, zato se vključi v fantovsko družčino. Začne se predstavljati kot Mikael. Dobro je vidno, kako Laurino sestro to najprej preseneti, nato pa jo »igra« prične zabavati.

Ljudje, ki ne morejo sprejeti drugačnosti, postavljajo ostro mejo med tistim, kar je »normalno«, in tistim, kar je »drugačno« – slednje v njihovih mislih poseblja morebitno nevarnost in škodljive vplive okolice. Prek »drugačnih«, ki jih označijo za lene, nepoštene, revne, agresivne, iščejo boljše mesto zase.

V ozadju je vedno strah. Strah pred drugačnostjo, pred nepoznanim. Najbolj se bojimo tistega, česar ne poznamo: strah nas je, da bi nas karkoli ogrozilo. Ali da bi nas »napadlo« prej, preden bi se znali ubraniti. Veliko lažje je biti »zmagovalec« zaradi svojega spola, rase, vere, kot pa da bi se morali dokazovati npr. v teku, pri matematiki, pred dekleti ali fanti.

Drugačnost je prednost. Prek različnih izkušenj, kultur, navad in praktičnih znanj se učimo in bogatimo.

Otroci so brez predsodkov, predvsem majhni, zato se za razliko od odraslih drugačnosti ne bojijo. Imejmo čim manj vrednostnih sodb in čim več strpnosti do drugačnosti ter občutka za prijateljstvo in medsebojno pomoč. S tem ko smo odprti in sprejemamo druge in »drugačne«, dovolimo tudi sebi, da smo posebni.

izhodišča za pogovor:

- Kakšni so lahko razlogi za Laurino pretvarjanje, da je fant?
- Poznate koga, ki je »drugačen«? Razmislite tudi, v čem je »drugačen« vsakdo od vas?
- Kako se »drugačnost« kaže v šoli?
- Poznate kakšen lik iz literature, šolskega branja, kjer je junak »drugačen«?
- Vas je strah »drugačnih« ljudi?
- Ali bi Laure lažje navezala stik s prijatelji, če bi od začetka povedala, kdo je?

spolna identiteta

Identiteta je dognanje, kdo smo. Predvsem mladost, obdobje pubertete in adolescence je čas, ko si otrok začne želeči neodvisnosti. V obdobju odraščanja mlad človek doživlja krizo identitete, ko si zastavlja vprašanja o tem, kdo je in kaj pričakuje od življenja. Srečuje se z vprašanji, kako preživeti, in z vprašanji bistva obstoja: ali sem sploh potreben, kakšen je smisel mojega življenja, katere cilje imam, kdo sploh sem?

Spolna identiteta pa je dognanje, kdo in kaj sem: ženska ali moški? Oboje? Avstralci so septembra letos v potni list dodali spol »x« – spol nedoločen. S tem želijo zmanjšati diskriminacijo transseksualcev.

Ob rojstvu nam je uradno dodeljen spol, ki temelji na naših fizičnih značilnostih (te so seveda določene že pred rojstvom). Vendar ta (spol) ni vedno v skladu z našo spolno identiteto – z načinom, kako svoj spol čutimo in o njem razmišljamo.

Predvsem je odraščanje čas eksperimentov, raznih igrice in spoznavanja svojega telesa, tudi prek drugih – vrstnikov.

Laurina sestra je »prava« punčka, ustreza podobi tega, kar v družbi opredeljujemo kot »punčkasto«. V filmu to kaže prek njenega obnašanja, igre, baleta, frizure itd. Naenkrat jo to, da je Laure postala Mikael, zabava, saj je s tem dobila velikega brata. Brat ji je vzornik in zaščitnik.

izhodišča za pogovor:

- Katere igre opredeljujemo kot fantovske in katere kot deklinške? Se tudi vi kdaj raje igrate igre, ki so opredeljene kot »fantovske«, čeprav ste dekle, in obratno?
- Ali bi Laure svojo sestro lahko zaščitila tudi kot Laure?
- Ste si kdaj želeli biti kdo drug?
- Ste na pustno soboto oz. torek pustne šeme oz. maskare?
- Kako se takrat počutite – ko igrate vlogo nekoga drugega?
- Ali se starši drugače obnašajo do deklet kot do fantov? Zakaj?

prijateljstvo in ljubezen

Človek je socialno, družbeno bitje, kar pomeni, da živi v družbi in v odnosih z drugimi ljudmi. Tako kot hrana in spanje so nam potrebni tudi drugi ljudje, starši, prijatelji, sošolke in sošolci. Prijatelji so tisti, s katerimi se družimo, igramo, jim največ zaupamo. V obdobju odraščanja pride včasih celo do tega, da starši postanejo ljubosumni na prijatelje in jim ni jasno, kako lahko nekdo toliko časa posveti prijateljski družini – po telefonu, prek računalnika, v šoli in potepanjih po šoli.

Odraščanje je tudi čas prvih naklonjenosti, zaljubljenosti in ljubezni. Sramežljiva telefonska sporočila, darila za Valentinovo, prvi objemi in poljubi. Čustvo ljubezni je prijetno in eno izmed čustev, ki mu naša zahodna civilizacija posveča ogromno pozornosti.

Na koncu posreduje film tudi močno sporočilo, da prijateljstvo zmore premagati tudi kakšno razočaranje. Med obema junakinjama je čutiti naklonjenost, ki je morda celo več kot prijateljstvo.

izhodišča za pogovor:

- Kakšen se vam zdi konec filma?
- Kakšne vrste ljubezni poznate?
- Je možna ljubezen med pripadnikoma istega spola?
- Kaj je za vas prijateljstvo?
- Lažje zaupate prijateljem kot staršem? Zakaj?

čustva

Ali znamo prepoznati čustva v filmu? Jih naštetih? Čustva so reakcije na neko dogajanje.

Ločimo prijetna in neprijetna čustva. Kadar človek oceni, da določena situacija potrjuje neko njegovo vrednoto, čuti prijetno čustvo. V nasprotnem primeru, kadar določena situacija ogroža človekovo vrednoto, čuti neprijetno čustvo. Primer: neprijetna čustva ali emocije so strah, jeza, žalost, prijetna pa veselje, ljubezen, upanje.

Laure je bila deležna ljubezni, naklonjenosti in sprejetosti s strani družine. Kljub temu jo je mama prisilila, da je povedala, kdo je, in jo s tem izpostavila. To je naredila zato, da bi se lažje vključila v razred in jo s tem obvarovala pred nadaljnjim pretvarjanjem. Vedno se je treba soočiti z lažmi, napakami, dejanji, ki bi jih najraje prikrili ali celo izbrisali.

izhodišča za pogovor:

- Kako bi vi ravnali v tem primeru?
- V kakšnem družinskem ozračju odrašča Laure?
- Bi znali naštetih nekaj čustev, ki ste jih zasledili ob ogledu filma, in jih opisati?
- Katera so vaša prijetna čustva?
- Kako se spopadate z neprijetnimi čustvi?
- Kako bi se vi vedli do nekoga, ki se izdaja za nekoga drugega?

